

CSALÁD ÉS ISKOLA.

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY,

szülők, kisdiednevelők, tanítók és a nevelésügy barátai számára.

KIADJA A KOLOZSMEGYEI TANÍTÓ-TESTÜLET.

FELELŐS SZERKESZTŐ: Bod Péter.

Belmunkatársak: DR. BARTÓK ISTVÁN, BOROS GYÖRGY, DR. CSERNÁTONI GYULA, CZIRJÁK ALBERT,
DR. FERENCZI ZOLTÁN, RIEGER IMRE ÉS SÁNDOR JÓZSEF.

Megjelen — július és augusztus havát kivéve — havonként kétszer, legalább egy ivny tartalommal.

Előfizetési ára: egész évre 3 frt., félévre 1 frt 50 kr. Pályázatok s egyéb hirdetések petit soronként 5 krral számíttatnak.

E közlöny beltartalmát illető közlemények a szerkesztőhez (Belső-Szén-utca, 3. sz.), az előfizetési pénzek, hirdetések és reklamációk pedig — NAGY KÁLMÁN közs. isk. igazgató-, egyleti pénztárnok címén — a kiadó hivatalba (Feleki út 1. sz. a.) küldendők.

Felsőbbrendű nevelést leányainknak!

Mindenféle nevelésnek két főczélja van. Egyik az, hogy a növendéket testileg és lelkileg nemesebbé, tökéletesebbé tegye; hogy lehetőleg kivetkeztesse a természettől örökölt és eltanult durva, érzékies indulatokból és Isten képmásává formálja. A másik czél az, hogy ismeretet, testi és lelki ügyességet adjon neki arra nézve, hogy a világi folytonos nagy harcban magának életmódot, jó életet és boldogságot biztosítson.

Ez a két főczél közös czélja a férfúnak és a nőnek egyaránt. Legalább is így in idea, senki sem tagadná meg egyik részét is sem a férfiútól, sem a nőtől. Szóval a nevelés alapelve s a fölfogás róla közös nálunk, keresztyéneknél.

Az a kérdés, hogy a czélra vezető eszközök és módok ilyen közösek-e? Erre nézve is hamar és pedig megnyugtatólag felelhetünk. Az állam, az egyház és a társadalom, szóval mindazok a hatalmak, a melyeknek az emberek sorsa intézésébe beleszólásuk van, egyhangúlag elismerik, kimondják és megkövetelik, hogy a fiú és leány gyermekek kivétel nélkül iskoláztassanak életök 12, illetőleg 15-ik évéig. A tanítás módjában és anyagában sincsen semmi különbség, vagyis mindenik tényező tiszteletben tartja, sőt a lehetőleg végre is hajtja a két nem születéssel nyert, egyenlő jogait. Szóval a keresztyén államokban ma már közös egyetértés uralkodik arra nézve, hogy a gyermekek nemi különbség nélkül részesítendők elemi nevelésben.

Ha az 1868-ki közoktatási törvény ideaja — mitől jelenleg még messze állunk — megvalósúl, akkor hazánk lakóinak túlnyomó nagy része tudni fog irni és olvasni. Ha már most országunk lakosságát osztályozzuk úgy, mint a dolog természete szerint osztályozva van, az alsó vagyis a földmi-

velő és kis iparos osztály népe tudni fog irni és olvasni. Nemcsak, hanem annyira is eljut, hogy a megfelelő irodalom termékeit olvasgatni és élvezni fogja. A falusi olvasó egyletek, népkönyvtárak stb. ez osztály számára megszerzik azt, a mi szükséges a megfelelő lelki élvezet megszerzésére vagyis a természeties állapotból való kiemelésére. Megszerzik azt a műveltséget, a mely szükséges arra, hogy az élet mindennapi kérdéseire meg tudjanak felelni önmagoknak s ne jussanak oly könnyen idegenek és rossz indulatú üzerek kezébe. Megismerik továbbá azt, a mi nemzetünk jövője biztosításának oly fontos tényezője, hogy az egészség megőrzése éppen olyan fontos feladat, sőt fontosabb, mint a vagyonszerzés. A közép osztálylyal vagyis a honoratiorok, közép birtokosok, iparosok, kereskedők stb. osztályával már egy kissé másképen áll a dolog. Ennek a tagjai állásoknál fogva nagyobb műveltségre vannak utalva. Foglalkozásuk elkerülhetlenné teszi, hogy gyermekeiknek nagyobb nevelést adjanak. Adnak is, s az ország tényező, irányadó tehetségei innen válnak ki. Igen ám, csak hogy ezen már nem lehet oly könnyen átsiklanunk, mert míg az iskolát végzett földmives gyermekeknek, akár fiú, akár leány, azonnal kenyere van, vagyis azt megtudja keresni; míg ott a leány gyermek előtt azonnal pálya, a munka pályája áll, a mely neki egy vagy más módon jövőt biztosít, addig a másik osztály leány gyermekei, úgy szólva, a tétlenség idejét kezdik várva várván, hogy szerencsésüket majd meghozza egy jó férj.

Igaz, hogy egy középosztálybeli jó anya tud dolgot adni leányának még huszonnégy éves korában is, annyira, hogy usáltán kiérdemli általa kenyerét és ruházatát, sőt ennél még többet is. Igaz az is, hogy a szülőket erkölcsileg kötelezni lehet, hogy a megélhetést biztosítsák számokra; de mind a mellett is csak tény marad, hogy az

a leány, a ki férjhez nem mehet, mert szerencséje nem akad, csaknem teljes önvédelem nélkül ki van téve a társadalom, a körülmények és a jó emberek szeszélyének, illetőleg jó indulatának. És ez az, a miért ki kell jelentenünk, hogy az úgynevezett középosztály leánygyermeknei nevelése hiányos, a nevelést akár mint lélek-mivelési, akár mint életfentartási eszközt tekintsük.

Milyen nevelésben, illetőleg oktatásban részesülhet ma egy középosztálybeli leány Magyarországon? A közoktatási nm. minisztérium 1885/6. évi kimutatása szerint van Magyarországon 58 felsőbb népiskola, 73 polgári leány iskola, 16 nőképző-intézet és egy felsőbb nőképző-intézet, van egy tanfolyam a vasútnál és távirónál, s megvan engedve, hogy a nők mindkét szaknál hivatalnokok lehessenek. Vasúti és távirói hivatalnokul van alkalmazva Magyarországon 150—200. A képző-intézetekben tanul: 986, mint tanító alkalmazva van 2664; vagyis saját tudománya után meg tudja szerezni a kenyerét Magyarországon mintegy 3—4000. Jelenleg pedig hazánkban van negyedfél millió nő, a ki nem ment férjhez, s a kiknek nagy része többé-kevésbé születése nyomorultja.

Nem feledem én azt sem, hogy van még más tisztességes mód is, a milyenek a művészet különböző ágai, az irodalom, az ipar némelyik nem p. o. a varrás, a melylyel kenyerét megszerezheti a nő, de ezek közül a két első nagyon szűk tér, melyen kevés fér el, az utolsó pedig felette terhes s mégis aránylag keveset jövedelmez. Szóval a középosztályú leányok a fiúkhoz képest, mind a mellett, hogy nemüknél fogva is gyengébbek, nagyon kevés eszközzel rendelkeznek, a melylyel jövőjüket biztosíthatnák, azaz nagyon mostoha sorsra vannak utalva. Vajjon miért ne lehetne megnyitni előttük más tisztességes kereset módot is?

Ehhez hasonlóan áll a leányok dolga akkor is, ha a nevelés céljául nem a létfentartást, hanem a miveltiséget, az ismeretet és tudást tekintjük. Tegyük fel, hogy minden középosztálybeli leány elvégzi a felsőbb leányiskolát, vagyis tanul 15—16 éves koráig. Ez a tanulás elég volt arra, hogy elsajátítsa az elméleti és gyakorlati ismeretek elemeit. De csak az elemeit s azokat is csak futólag és a nélkül, hogy lett volna módja és ideje rá, hogy meg is érlelje. Mit csinálnak ezután? Haza mennek, hogy tanulják a házi dolgokat, a gazdasszonyoságot. Nagyon helyes. Ámde azt a felsőbb rendű szellemi élvezetet ez nem pótolja, pedig azt pótolni kell valamivel. De mi legyen az? Hol és kitől kapja? A mivelt szülők gyermeke szerencsés, mert megkapja, vagy legalább kérhet utasítást. A többi önmagára, illetőleg barátai tár-

saságára és tanácsára van utalva. Azoknak is csak annyi lévén a belátások, mint neki, okos tanácsot nem adnak, higgadt gondolkozáshoz nem szoktatják, de annál inkább fokozzák képzelődését, annál inkább belé meritik a jövő abba a mindennapi fontos kérdésébe, a mely mindig a „jövendőbeli“ körül forog.

A barátok társaságához hozzájárul a rossz könyvek, vagyis nevén nevezve a regények társasága. E kettő belevezeti olyan titkok tudatába, olyan képzelmekek világába, a melyek most mint árnyképek, majd mint csalódások üldözik, szerencsétlenné és boldogtalanná teszik. Az egyetlen megmentő, a férj, nem kínálkozik, az előítéletes és rossz nyelvű társadalom folyton nyugtalanítja. Mikor huszonkét éves lesz, és férje nincs, szerencsétlenné érzi magát, s az a minek most kellene eszébe jutnia, az élet kérdése, a helyett, hogy megbarátkoztatná a világgal, kiüzi abból.

Csak nem régiben izgatta volt fel épen Kolozsvár közönségét egy néhány hirlapi cikk, mely a társadalmi állapotokat s főleg a leányok és ifjak társas életében való hiányt ecsetelte. Annak az írónak, a ki ezt az eszmét megpendítette, igazza volt, de nem sokat ért el vele, mert ma sincs több társas összejövétel Kolozsvárt, mint volt akkor, s ma sem szellemesebbek a társalgások, mint voltak akkor. De nem is lesz más mindaddig, a míg leányaink nevelésének az iránya az marad, a mi most, t. i. hogy adjon ez nekik mindenből egy keveset azért, hogy tudjanak is valamit; hogy már 15—16 éves korukban elvágja haladások útját s átengedje őket az eszmény nélküli képzelődésnek s a tárgy nélküli fecsegésnek.

Ne tekintsük a nevelést kenyérszerző eszköznek, hanem csupán lélekemelő alkalomnak. Mondjuk, hogy leányainknak a miveltségre csak önmagáért a miveltiséget lesz szükségök.

Higyük el, már csak ezért is megérdemli, hogy tért nyissunk nekik a felsőbbrendű miveltségre. Hiszen nem többet ér-e sok földi vagyonnál, ha úgy járnak mint Hood, a kit, mint maga mondja: „a gyenge egészség és az olvasás szeretete a költők és bölcsék társaságába vezettek, azután pedig hozzá hozták a jótékony és kegyesség angyalait. Ezekről a néma tanítóktól, kik gyakran többet tesznek testi és lelki jóllétünkért mint atyáink s mindig többet mint keresztatyáink; ezektől a szelid oktatóktól és kellemetes társaktól egy keveset megtanultam az isteni s nagyon sokat az emberi vallásból. Ők valának vezéreim az Isten szent házában, ők a természet templomában. Ők megváltoztatták előítéleteimet, lecsillapították szenvedélyeimet, megtisztították izlésemet, felemelték lelkemet és irányt adtak vágyaimnak... Azok

a tiszta szellemek eloszlatták lelki világom egéről a sötétséget, adtak helyébe két világitó csillagot — a reményt s az emlékezetet — a multat, hogy legyen a holdam, a jövőt, hogy legyen a napom.“

E szép szavakhoz záradékul csak ennyit kell tennem: a leány legszebb feladata, hogy feleség és anya legyen; de higyük el, hogy a miveltség, bármily magas fokú legyen is, a feleségnek nincsen hátrányára s az anyának nem árt, sőt tökéletesíti. Meg vagyok győződve, hogy ha a nőknek bármely állást el lehetne is foglalniok azok közül, a melyeket ma férfiak töltenek be, sem kevesebben, sem rosszabbak nem lennének az anyák, mint a milyenek most, sőt ellenkezőleg igazat adok Carlylenak abban, hogy „ha az asszonyok megkapnák a megkívántató nevelést, akkor az egész nem megszabadulna a felületességtől és szűklátóságtól s fölemelkednének nemök méltóságára.“

A nőnevelést teljessé kell tehát tennünk, vagyis adjunk alkalmat arra, hogy a leányok, ha úgy akarnak, ha hajlamok és tehetségök van rá, sajátíthassanak el bármely felsőbb tudományt. Nyisunk felsőbb tanintézeteket a nőknek, vagyis szoktassuk magunkat ahhoz az eszméhez, a minek nálunk is tért kell hódítania, hogy a nőnek egyenlő joga van a férfúval, s ezt a jogot neki rendre-rendre meg is kell nyernie.

Boros György.

Alsófehérmegye népoktatási állapota 188⁵/₆. tanévben.

A tanköteles gyermekek száma volt az egész megye területén 6—12 éves fiú 10221, leány 8884, együtt 19,105; 13—15 éves fiú 3849, leány 3,197, együtt 7046; összesen 26,151, — 462-vel több, mint a megelőző tanévben.

A tankötelesek közt volt vallás szerint: r. kath. 1431, gör. kath. 8978, gör. kel. 10,954, helv. hitv. 3,144, ág. hitv. 1008, unitárius 127, mőzeshitű 509; nyelvre nézve: magyar 5,168, német 986, román 19,997. Kívánom megjegyezni, hogy a mőzeshitűek 30 német ajkú kivételével a magyarok közé számítottak. Örven-detes gyarapodás mutatkozik a magyar tanköteleseknél, sőt csaknem az egész gyarapodás reájok esik; a 462 főnyi szaporodásból a magyarokra 426 (köztük a helv. hitvallásúakra 471), a románokra 26 esik, a németeknél apadás van 7.

Az összes tankötelesek közül tényleg iskolába járt 15,510, a tankötelesek 59·3 %-a; nem járt 10,641, a tankötelesek 40·7 %-a.

Az iskolalátogatók száma az előző évihez képest apadást mutat 386-tal, mely körülménynek fő oka az, hogy 11 nagyobb részt igen népes községben az egész év folytán dühöngött diphteritis miatt igen csekély mérvű lehetett az iskolalátogatás.

Az iskolát látogatók közül elemi népiskolába járt 7,702 fiú, 5,537 leány = 13,239; ismétlő isko-

lába 929 fiú, 673 leány = 1,602; polgári iskolába 36 fiú, 50 leány = 86; köziskolába 583 fiú. Összesen 9,250 fiú, a fiú tankötelesek 65·7 %-a; 6,260 leány, a leány tankötelesek 51·8 %-a.

Az iskolába nem járók közt volt 4,820 fiú, a fiú tankötelesek 34·3 %-a; 5,821 leány, a leány tankötelesek 48·2 %-a.

Az iskolába járók közt vallás szerint volt r. kath. 1,191, a r. kath. tankötelesek 83·2 %-a, gör. kath. 5,312, a gör. kath. „ 59·1 „ gör. kel. 5,236, a gör. kel. „ 47·8 „ helv. hitv. 2,339, a helv. hitv. „ 74·4 „ ág. hitv. 949, az ág. hitv. „ 94·1 „ unitárius 81, az unitárius „ 63·8 „ mőzeshitv. 402, a mőzeshitv. „ 79·0 „

Nyelvszerint:

magyar 3,878, a magyar „ 77·0 „ német 929, a német „ 94·2 „ román 10,603, a román „ 53·0 „

Az előző évi számmal szemben a magyaroknál mutatkozik emelkedés 166, a németeknél apadás 6, a románoknál apadás 546.

A tanulók közül 8 hónapig s azon túl járt iskolába 8 683; 8 hónapnál kevesebb ideig járt 6,827; a tanuláshoz szükséges tankönyve volt 11,417 nek, nem volt 4,093-nak.

A megye 181 önálló községe közül 169-ben volt 260 elemi népoktatási tanintézet, 3 község más szomszéd községhez volt csatolva, 9 községben nem volt sem iskola, sem iskolázás.

A lefolyt tanévben új iskolák keletkeztek: Kis-Enyeden, állami vegyes, Tővisen állami fiú- és leányiskolák, Diódon és Muzsinán újra megnyiták a több évig szünetelt gör. kel. iskolák, összesen 5. Megszüntek Gyulafehérvárt a lipóváni gör. katolikus iskola a gör. keletivel egyesülés következtében; Kisenyeden és Tővisen a helvét hitvallásúak államiskolák megnyitása következtében. Havasgyógy, Királypatak és Kisgyógyapaton a gör. keleti iskolák tanítók nem kaphatása miatt, összesen 6. Így apadás mutatkozik az iskolák számánál 1.

A 260 iskola közül jelleg szerint volt állami 16 (+ 3), községi 2 (a nagyenyedi polgári fiú- és leányiskola), felekezeti 242, még pedig r. kath. 17, g. kath. 89 (—1), gör. kel. 90 (—1), helv. hitv. 31 (—2), ágostai 13, unitárius 1, mőzeshitű 1. Vegyes iskola volt 233, tisztán fiú 14, tisztán leány 13. Tan nyelv szerint magyar volt 68, német 13, román 179. A nem magyar nyelvű iskolák közül a magyar nyelvet eredménytelten tanították 69-ben, még pedig 37 gör. kath., 24 gör. keleti és 8 ág. hitv. iskolában. Az előző évben csak 43 ily iskolában volt felmutatható némi eredmény.

Az iskolák közül saját házában volt 219, bérházban 41. A tantermek összes száma 323, melyek közül 3·5 méter szabályszerű magassága volt 94-nek, és egyegy tanulóra legalább 1 □ méter térfogata 135-nek. Tanítói lakás volt 215. Az iskolák mellett volt 76 faiskola, 148 iskolakert. 106 tornászra alkalmas udvartér.

Az iskolák taneszközei voltak: 314 fekete írótabla, 14 szemléleti képgyűjtemény, 195 példány fali olvasó tábla, 135 számoló gép, 159 Magyarország, 24 Osztrák-Magyar monarchia, 105 Európa, 45 öt földrész, 20 Európán kívüli földrészek fali térképei, 1·8 földgömb, 123 természetrajzi, 29 természettani fali tábla, 15 természetrajzi, 10 természettani, 1 vegytani eszköz-

gyűjtemény; 48 iskolai könyvtár, 17 iskolánál tornászati eszközök. Népkönyvtár volt 10 iskola mellett. — Iskolai takarékpénztár 3, a nagyenyedi polgári iskolánál, a marosújvári állami és gyulafehérvári mőzeshitű iskolánál.

A tanítók összes száma 307, közöttök képesített 218, nem képesített 89; rendes vagy azt helyettesítő 292, segéd 15; férfiú 283, nő 24; a férfiak közt volt 29 tanítót helyettesítő lelkész. Az előző évben ugyanannyi tanító közül képesített volt 212, nem képesített 95. A 89 nem képesített tanító közül 54 a gör. keleti (összes szám 92), 22 a gör. kath. (összes szám 93) felekezetiek közé tartozott.

Az iskolák között 1 tanítóju volt 234, 2 tanítóju 16, 3 tanítóju 5, 4 tanítóju 2, 5 tanítóju 2 és 8 tanítóju 1. — Legalább 8 hónapig tartott a tanítás 119-ben (10-ig 39-ben), 8 hónapnál rövidebb ideig 141 iskolában.

Az iskolák jellege szerint a magyar nyelvet teljesen tudta az állami, községi, helv. hitv., r. kath., unit. és mőzeshitű iskolák mindenik (103) tanítóján kívül 47 gör. kath., 23 gör. kel., 7 ágostai hitű tanító; tőrhetően 10 g. kath., 16 g. kel., 1 ág. h. tanító; keveset tudott 25 g. kath., 22 gör. keleti, 6 ágostai tanító; épen semmit sem tudott magyarul 11 gör. kath., 31 g. keleti, 5 ág. h. tanító. (Az előző évben 14, 41 és 8.) A tanítók összes számát tekintve jól tudott magyarul 180 (köztük magyar anyanyelvű 98). tőrhetően 27, kevésbé 53, nem tudott semmit 47 tanító. (Az előző évben 168, 22, 54 és 63.)

A tanítók közül az országos nyugdíjintézet tagja volt 115.

Az iskolák fentartására fordított pénz és pénzértékű termények, szolgáltatások, helyiségek értéke stb. összesen 113,921 frtot tett, 8,277 frttal többet, mint az előző évben. Kézpénz volt ez összegből 82,588 frt.

Származott ezen fentartási összeg 391,940 frt értékű ingatlan vagyon jövedelméből 21,501 frt, 94,470 frt tőkepénz kamataiból 5,840 frt, tandíjból 4,853 frt, állami segélyből 29,135 frt, községi segélyből 6,900 frt, egyházi segélyből 39,883 frt, vegyes forrásokból 5,809 forint.

A 391,940 forint értékű ingatlan vagyomból 76,461 frt esett a tulajdonképeni iskolai és tanítói fekvők értékére; 315,480 frtra a tantermek és tanítói lakások értéke tehető.

Az államsegély összegének oly magasra emelkedését a m. kapudi állami iskola építésének ez évben kiutalt költségei (4,144 frt), Tővisen egy alkalmas iskolaépület szerzése (5,800 frt) és Kis-Enyeden iskolaépület vétele és átalakítása (2,600 forint) költségei okozták.

Az iskolák kiadása a következő tételek közt oszlott meg: rendes tanítók fizetésére 73,977 forint, segédtanítók fizetésére 3,185 forint = 77,162 forint; fűtés-, tisztogatás-, javításokra 7,227 frt, taneszközökre 1,518 frt, szegény tanulók segélyezésére, jutalmakra 1,086 frt, vásárlás, építkezés, tőkésítésre 15,362 frt, vegyes kiadásokra (melybe bele van számítva a tantermek béregyenértéke is) 11,566 frt. Összesen 113,921 frt.

A tanítói fizetések átlaga 251 frt 35 kr., az előző évi 242 forint 62 krral szemben, még pedig az iskolák jellege szerint, nem tekintve a nagyenyedi polgári, az 1—1 izraelita és unitárius iskolát,

az állami iskoláknál 494 forint 54 krajczár,

a r. kath.	”	338	”	48	”
az ág. hitv.	”	311	”	49	”
a helv. hitv.	”	282	”	53	”
a g. kath.	”	175	”	98	”
a g. kel.	”	142	”	01	”

A 260 népiskolán kívül volt még a megyében két kisedővő intézet Nagy-Enyed és Gyulafehérvár városokban, 1 óvó-, 1 óvónő- és 2 dajkával. Látogatta e két óvó intézetet 258 kisedő. Évi fentartásuk került 2,435 forintba; továbbá volt két alsó fokú (ismétlő) iparos tanulók iskolája Nagy-Enyeden és Gyulafehérváron 3—3 tanfolyammal, 197 tanulóval és egy alsó fokú magán kereskedelmi iskola Nagy-Enyeden két tanfolyammal, 9 tanulóval.

Gáspár János,
kir. tanfelügyelő.

Vitatételek az irvaolvasás köréből.

(Folyt. és vége.)

Hogy az időt megnyerjük, minden bevezetést megelőzve egyszerűen előterjesztem az irvaolvasás köréből fölvetett harmadik vitatételt, mely következőleg hangzik:

A tulajdonképeni irvaolvasás tanításánál van-e szükség a levegőben való iratásra? Felelet: nincs.

Hogy feleletem helyességét igazolhassam, ki kell terjeszkednem azoknak az argumentumoknak a megzafolására is, melyeket a levegőben való iratás hívei álláspontjuk igazolására a vita folyamán esetleg felhozhatnak.

1. A levegőben való iratás igen alkalmas kézgyakorlatul s a tanulót előkészíti a papírra íráshoz.

Hogy a levegőben való iratás kézgyakorlat, azt tagadni nem lehet; csak hogy ez a kézgyakorlat nem az írásra, hanem a tornára czéloz. Ha karunkat a vezényszóra pl. jobbra felemeljük, egy mozdulatot teszünk, a mely mindamellett, hogy a palavessző kezünkben van, a torna téren teljesen indokolt lehet, de a tanteremben s épen írás órán, mivel nem a levegőben szokás írni, legkevésbé sem. Az ilyen és hozzá hasonló kézmozdulat nem hogy előkészítené a tanulót a papírra íráshoz, hanem épen ellenkezőleg elszoktatja tőle, mert tudvalévő dolog, hogy mikor a papírra írunk, nem mozog az egész kar, hanem csak a kéz a csuklóban. Az első argumentum tehát saját súlya alatt roskad össze.

2. A jobb, bal, jobbra fel, balra le stb. fogalmak általa (t. i. a levegőben való iratás által) tisztáznak s állandósíttatnak.

Általában ez is igaz; csak hogy ezen térvizonyok ismertetésének nem itt van a helye. Ezek az első órák tárgyát teszik s ha be is nyulnak az egyes betűalakok előgyakorlataiba, tovább terjeszkedniök már nem szabad. És ha mégis tovább terjeszkednek, ez arról tesző élő tanúbizonyosságot, hogy sem az első órákat nem használtuk fel derekasan, sem az előgyakorlatoknál nem helyeztünk rájuk kellő súlyt. Az eljárás helytelensége pedig nem lehet indoka egy másik helytelen eljárásnak.

3. Az írásnál annyira szükséges kéz- és tolltartás biztosabban ellenőrizhető.

Ez már egészen téves felfogás, mert ha jól körül tekintünk, meggyőződhetünk, hogy egészen más kéz- és tolltartásra van szükség akkor, a midőn fennállva a levegőben írunk, mint akkor, midőn a papírhoz szabályosan leülünk s a betűalakításhoz fogunk. A tanulónak

esakis helyes kéz- és tolltartásra van szüksége s ha ezt elsajátította, nem a levegőben, hisz az l hetetlen, hanem papíron, a betűk írása közben lehet és kell ellenőrizni.

4. A betűalakok ismertetése alkalmával több oldalú szemlélődésre vezet.

Elismerem, hogy a sokoldalú szemléltetés oly szükséges eleme a népiskolai oktatásnak, mint a hálnak a víz, de ebből még koránt sem következik, hogy akkor is használjuk, mikor szükség nincs rá; mert mindazt, a mit látunk és értünk, nem szükséges megokolni. A tanítónak hatalmában áll, hogy az ismertetni szándékolt betűt a kívánt előzmények után a fekete táblára többször fölírja, a kártyalapon felmutassa, a fali olvasó táblán s a könyvben fölkerestesse; de az már nem adatott senkinek, s így a tanítónak sem, hogy a levegőben húzott láthatatlan vonalokból oly látható alakot állítson elő, mely több oldalú szemlélődésre vezethető.

5. Jótékonyan hat a képzelőtehetség fölébresztésére és ápolására.

Midőn ezen bizonyítékra is észrevételek teszek, nem azért teszem, mintha a képzelőerő rendkívüli fontosságát ócsárolni akarnám; nem, mert tudom, hogy alig van lelki működés, mely föl ne tételezné a tevékenységét. A tudományban a számtalan felfedezések a képzelemben találják bölcsejüket; a találmányok, a megjelölés minden neve, az írás, a beszéd mind a képzelem alakításai; a képzelem teszi az embert ihletté, hogy mindent szebb, tökéletesebb alakban, eszményítve lásson s eszméit megvalósítani törekedjék; a lelkesedésnek is a képzelemben van a forrása, a mely nélkül semmiféle magasabb cél sem érhető el. Mi mindent nem tesz az ember csak azért, mert úgy képzelem, hogy csak így lehet boldog stb. Az ellen sem lehet kifogásom, ha valaki a képzelem művelését kiváló gondjára méltatva rendszeres nevelésen viszi keresztül; de azt már megkívánom, hogy a nevelési eszközök ennek a lelkielőre lépésnek a természetével megegyezők legyenek és helyesen alkalmaztassanak. Ily természetes eszközök pl. a játékok, mesék, regék, legendák, nép- és tájrajzok, utazási naplók, történelmi leírások stb., a melyek a képzelmet nemcsak élénken foglalkoztatják, hanem egyúttal ápolják és mivelik is. Ily számos, sokoldalú és természetes eszközök köze a képzelem művelésének, látni való, hogy fölösleges ezen eszközök közé a levegőben való íratást fölvenni.

Az eddigiekben igyekeztem kimutatni és bebizonyítani a levegőben való íratás mellett felhozható bizonyítékok tarthatatlanságát. Most röviden bebizonyítom, hogy a levegőben való íratás fölösleges, káros és időrabló foglalkozás.

Már említettem egy alkalommal, hogy minden betűt egy rövid előgyakorlat előz meg, melynek tárgyát egyebek mellett a) a betű alapvonásai, b) az illető betű nevének és hangjának ismertetése s c) a szükséghez képest a térviszonyok rövid ismertetése teszi. Ezek alkotják együtt véve a betűnek, úgy szólván, a bevezetését. Látni való tehát, hogy e mellett a levegőben való íratás teljesen fölöslegessé válik.

De nemcsak fölösleges, hanem káros is lehet a levegőben való íratás. A tanuló még nem ismeri az illető betűt; hisz maga a tanítás is csak kezdő fokon áll. Ha nem ismeri, vajjon képes lesz-e a levegőben, ha képzelőtehetsége még egyszer oly erős is, szabályszerűen megalkotni? És az sem lehetetlen, hogy részint a

betű homályos ismerése, részint az élénk képzelődés következtében szörny betűket ír a levegőben, s mivel ott ellenőrizni lehetetlen, átviszi a papírra is, miről aztán már le kell szoktatnunk. Ha a levegőben íratás helytelen eredményeket szül, nagyon természetesen káros is.

Hogy pedig időtrabló foglalkozás, egy példával teszem világossá:

Palavesszőt kézbe! *b*-t fogunk írni a levegőben. A palavesszőt tartásátok így s így. Magasabban a kart János, hadd lássam. Te görbén tartod a kezed, Sándor. Tartsd így és így. Most jól van. Álljatok fel s mondjátok utánam: a palavessző hegyét letesszük az alsó fővonalra. (De van-e ilyen a levegőben?) Húzzunk egy vékony vonalat (Hát ez lehet?) jobbra dűjtve fel a felső segédvonalig (Hát ez is hol van?); itt kissé balra kanyarítva (De mekkora az a kissé?), vastagon (Hát ez lehetséges?) húzzunk egy balra dülő vonalat úgy, hogy ez a vékony vonalat, a mi nincs, a felső vonalnál, a mi szintén nincs, vágja ketté. (Ha tudja.) Itt nem állunk meg, hanem lehúzzuk a vastag vonalat majdnem az alsó fővonalig s itt lassankint jobbra kanyarítjuk, fel a felső fővonalig. Benne, t. i. a semmiben, kissé vissza s jobbra kanyarítva el. Meg van. Még egyszer. Ki tudná magára? Lássuk Pali. Nagyon hibás. Ki mondja meg, mit irtunk?

Erre az volna a természetes felelet, hogy: *semmit*. Ugyde a tanulók már tudják, hogy ilyen helytelenséget okos ember nem beszélhet. Ok pedig már okosok, mert még a levegőben is tudnak írni.

Én ez útvesztő mód helyett más, helyesebb eljárást ajánlok:

- Egy alkalmas szóból kikerestetjük a *b* hagját.
- Leírjuk a feketáblára mindon vezényszó nélkül.
- Hangoztatjuk.
- Irunk a *b* mellé még egy *b*-t, ezt is hangoztatjuk egyesekkel is, karban is.
- Összehasonlítjuk alakjokat és hangjokat.
- Bemutatják a kártyabetűn is.
- Kikerestetjük a fali olvasó táblán és a könyvben

Mikép ebből látható, a gyermek lelke mindig ugyanazon benyomások hatottak, mi által egy tiszta kép, a *b* képe rajzolódik le. Gondosan kerülők mindent, mi e tiszta képet homályossá, zavarossá tehetné; így elérem, hogy növendékeim a *b*-t látásból jól megismerik s hangoztatni is tudják. Ha ez megvan, következik

b) a *b* leírása és íratása a következő módon: Minden bőbeszédűséget kerülve a fekete táblára egy *l* betűt írok. Ez az előgyakorlata a *b*-nek. Az *l* betű végére egy kis *i*-t írok pont nélkül, s kész a kívánt betű. Egy pár jobb gyermekkel a tanulók szemeláttára *b*-ket íratunk ugyancsak a fekete táblára. E betűket megbi-ráztatjuk. Mi is írunk még egyet szép lassan és helyesen. Ekkor mondjuk: palavesszőt (tollat) kézbe, írjon mindenki *b*-ket. Erre minden tanuló munkához fög és ír. A tanulókat vezényszóval nem zavarom. Hadd gondolkozzanak ők, s nem én; hadd számítgassanak ők, s nem én. A levegőben való íratással pedig nem késleltetem a dolgot. Míg a tanulók írnak, mi minden zaj nélkül vizsgálódunk s tapasztalatokat szerzünk a helyes kéz- és tolltartásról, a helyes vagy helytelen betűalakításról stb. A kiigazítás nem egyesek, hanem az összes növendékek előtt történik. Míg ők írnak, mi csendben maradunk. De, ha a hibák kiigazítása céljából

szólunk, egy tanulónak sem szabad irni, sőt ellenkezőleg minden tanulónak ránk kell figyelnie. Kiigazítási eljárásom a következő: palavesszöt (tollat) le: mindenki rám figyeljen; János a palavesszöt így s így fogta; helyesen-e? miért nem? hogyan kell hát fognia? Kelemen a b-t így írta. Jól van-e így? Mi a hiba benne? Hogy kell tehát írnia? Izsák így s így ült. Helyesen-e? stb.

i) A b-t összekapcsoljuk hallás után egy másik betűvel, s így egy szó jön létre, pl. *eb*.

j) E szót leírjuk a fekete táblára.

k) Kikerestetjük a fal olvasó táblán s a könyvben.

l) Olvastatjuk a táblán és a könyvben.

m) Kirakatjuk a kártyabetűkből.

n) Leiratjuk s így leírva is olvastatjuk.

o) A b-re vonatkozó gyakorlatból elolvastatunk egy pár sort.

p) E pár sort le is iratjuk.

r) Megnézzük, kiigazítjuk s ezzel a b ismertetése be van végezve. A további teendők nem tartoznak tárgyam keretébe.

Az eddig követett s az általam ajánlott mód között tehát három lényeges különbség van. Én előbb a betűt látás után jól megismertetem; megismertetem a hangját is és csak azután fogok a leírásához és leiratásához. Ez az egyik. Mikor iratok, a vezényletet teljesen mellőzöm. A tanulókat tehát nem zavarom; hadd mélyedjenek bele munkájokba. Különben is majdnem lehetetlen, hogy a vezényletet s a betűt alkotó vonások írását annyi különböző vérmérsékletű, felfogású és képességű gyermek egyszerre végezze. Ez a második. A levegőben iratást szintén teljesen kihagyom. Ez a harmadik.

Még csak azt említem meg, hogy a levegőben iratás az összehasonlítást is késlelteti; egyelőre pedig lehetetlenné teszi. Mert egy létező és látható valamit, pl. a fekete táblára írott b-t teljesen lehetetlen egy nemlétező és nem-látható valamivel, pl. a levegőbe írt b-vel egybeazonosítani.

A mondottakat, mellőzve a kitéréseket, egybefoglalva véleményem az, hogy a levegőben iratásra az irvaolvasás tanításánál nincs szükség.

Szentgyörgyi Lajos.

EGYESÜLETI ÉLET.

A kolozsmegyei tanítótestület kolozsvári köre folyó hó 26-án tartotta az évi első rendes gyűlését a városház nagy termében. A felette érdekes és tanulságos gyűlés lefolyásáról, melyen a kör rendes tagjain kívül számos tanúgybarát is megjelent, az alábbiakat közölhetjük.

A helybeli tanítóképző-intézet dalkörének szép és erőteljes éneke után, melyet a közönség méltán megérdemelt tetszésnyilvánítással fogadott, Rieger Imre olvasta föl elnöki megnyitó beszédét, a melyben hangsúlyozta azokat a hiányokat, a melyeken multhatlanul javítani kellene a néptanítók sok tekintetben nagyon is hiányos és nyomorúságos helyzetének előnyösebbé, jobbá tétele érdekében. Ez általános tetszéssel fogadott beszéd után elnök a gyűlés beleegyezésével, mivel a jegyző gátló családi körülményei miatt nem jelenhetett meg a gyűlésen, a jegyzői tiszt teljesítésére Váradi Albert tagtársat kérte föl, ki a megtisztelő bizalomnak a legnagyobb

készséggel és örömmel téve eleget a jegyzőséget azonnal át is vette. A gyűlés elnöki ajánlatra a mult ülés jegyzőkönyvét, melyet az őszi közgyűlés alkalmával felolvasott titkári jelentés egész terjedelmében magában foglalt, felolvasottnak tekintette s a meg nem jelent tagok bejelentett elmaradását igazolta. Elnök fölemlítve az Eötvös-alap jelenlegi vagyonának az összegét, melynek kimutatását a vegyesek rovatában találják t. olvasóink, előterjeszti, hogy tanítóestületünk központi választmánya fölhívást intézett a vidéki körökhöz az említett alap pártolása ügyében; ezzel kapcsolatban kijelenti, hogy mindazok, a kik az Eötvös-alap pártoló tagjai kívánnak lenni, vagy nála vagy Dézsi László pénztárnoknál jelentkezhetnek.

Ezen előterjesztések tudásúl vétele után elnök megköszönvén a maga és tisztviselő társai nevében a beléjük helyezett bizalmat, állásáról lemondott és új tisztviselők választására kérte fel a gyűlést. A gyűlés tekintettel arra a régi gyakorlatra, hogy a tanítótestület alelnöke viselte a köri elnökséget, a volt elnököt közfölkialtással újból megválasztja. Volt elnök engedve a megtisztelő bizalom ezen újabb nyilvánulásának, kijelenti, hogy hajlandó ugyan elvállalni az elnökséget ez alkalommal is, de azzal a kikötéssel, hogy nem mint a tanítótestület alelnöke, hanem mint a kör tagja viseli e tisztelet és ez a jegyzőkönyvben legyen határozottan kifejezve. A gyűlés e kikötést szó nélkül elfogadván, elnök általános és lelkesült éljenzés közt foglalta el székét. Jegyző közfölkialtás utján Váradi Albert lett.

Ezután Nagy Kálmán tagtárs tett jelentést a bíráló bizottság nevében annak a tanításnak az eredményéről, a melyet a gyűlést megelőzőleg Sólyom János tartott az I. községi iskola első osztályában a számtanból. A jelentés szerint a tanítást, a mely a 14-es számkörben az összeadás, kivonás, szorzás és osztás miveltét ismertette, a bírálok egyhangúlag teljesen sikerültnek találták.

Ez örvendetes jelentés után dr. Brassai Sámuel nyug. egyetemi tanár úrnak s a kör tiszteletbeli tagjának felolvasása következett. Az ősz tudós, ki elejétől kezdve a legnagyobb figyelemmel és érdeklődéssel kísérte a gyűlés folyását, hajlott korát és hangja gyöngeségét hozván fel mentségül, a gyűléstől elnézést és bocsánatot kérve, hogy maga nem teljesítheti a felolvasást az említett okok miatt, Boros György tagtársat kérte föl a dolgozat felolvasására. A felette becses és tanulságos dolgozat: „Egyről másról csevegés,” melyet nemcsak a végén, hanem helylyel-közzel felolvasás közben is a tetszés meg-megújuló hathatós nyilvánulásával tüntetett ki a hallgatóság, lapunk jövő számában egész terjedelmében meg fog jelenni. Úgy a tudós írónak, mint a felolvasónak köszönetet szavazott a gyűlés. Ezután dr. Rózsahegyi Aladár egyetemi tanár úr tartott szabad előadást az iskolai épületekről egészségtani szempontból. Az előadás illusztrálására számos szépen kidolgozott rajz szolgáltat, a melyek részint iskolai épületterveket, részint világitási, fűtési és szellőztetési készülékeket ábrázoltak. Az előadás, a mely mind szakszerű és nagyon tanulságos voltánál, mind szabatosságánál fogva egyaránt lekötötte a hallgatóság figyelmét és folytonos érdeket keltett, nagy élvezetben részesítette a közönséget, a mely nem is mulasztotta el a végén tetszésének és elismerésének méltó módon adni kifejezést érte. A nagyérdemű tanár úrnak ez az előadása folytatása volt annak a felolvasásának, a melyet a mult év őszén a közgyű-

lés alkalmával volt szives megtartani. Dr. Rózsahegyi Aladár egyetemi tanár úr, ki már eddig is nagy hálaára kötelezte maga iránt a tanítótestületet, szives volt megígérni, hogy még ebben a tanévben egy harmadik felolvasást is fog tartani az iskolai berendezésről egészségi szempontból, mely az eddigi felolvasások befejezése fog lenni. A gyűlés ezt az ígéretet örömmel vétén tudásúl, előre is hálás köszönetét nyilvánította érette.

Sólyom János tagtárs az elnök fölkérésére azt az indítványt terjesztette elő, hogy a kör kérje föl a tanítótestület központi választmányát intézkedni az iránt, hogy a tanítótestület a folyó év őszén tartandó közgyűlés alkalmával néhai Váradi Károly emlékezetét, az elhunytához méltóan, emlékünnepegy tartásával ülje meg, mert méltóan még nem emlékeztünk meg róla. A gyűlés ezen indítványt egyhangúlag elfogadta.

Elnök a gyűlés nevében köszönetet mondván mindazoknak, a kik szives közreműködésökkel a gyűlés sikerét nagyban emelték, az ülést egy pár szóval bezárta. A jelen voltak bizonyára mindnyájan örömmel eltelve és megelégedéssel távoztak el a gyűlésről, a mely kétségkívül egyike volt a legérdekesebb és legtanulságosabb ilyen gyűléseknek. Mi azzal az óhajással zárjuk be tudósításunkat, hogy még sok ilyen gyűlésben legyen része a kolozsvári kör tagjainak.

Felhívás. *)

A nm. m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterium 1886. május hó 4 én 18,095 szám alatt kelt magas rendeletével értesítette a királyi tanfelügyelőségeket, hogy az 1886. évre az állami iskolai tanítóknak a tanítóegyesületi gyűlésekért az állam, kedvezőtlen pénzügyi helyzete miatt, sem napdíjat, sem fuvarköltséget nem adhat.

A „szebenmegyei általános tanítótestület“ 1886. december 20-án tartott választmányi gyűlésében tárgyalván a magas kormány említett rendeletét, elhatározta, hogy kérvényt intéz felsőbb helyre a fuvar- és napdíjnak az 1887. és következő évekre leendő engedélyezése iránt; továbbá fölszólítja a tanítótestület az ország tanügyi lapjaiban a társegyesületeket, hogy e tárgyban szintén folyamodjanak a miniszteriumhoz.

Midőn e körölményre a tanítóegyesületek figyelmét felhívni szerencsénk van, tisztelettel kérjük az ügy fölkarolására. Nem okadatoljuk részletesen kérelmünk tárgyát és célját; ki a tanító anyagi helyzetét ismeri, méltányosnak fogja törekvésünket találni.

Vannak olyan vidékei országunknak, hogy az utazási költségek — nem számítva az élelmezést — 4 frtot tesznek. Bármilyen lelkesedéssel viseltessék is a tanító az önképzés ezen módja iránt, nem felelhet meg kötelezettségeinek. Hányan és hányan vannak az állami tanítók között, kik összes szükségleteiket havi 30—40 frtból kénytelenek fedezni: családot fentartani, ruházni, élelmezni és lakásról gondoskodni. Végül még megemlítjük azt is, hogy a községek és felekezetek — a példát látva — szintén megtagadták és ezután is meg fogják tagadni bizonyára a fuvar- és napdíjat. Ennek eredménye pedig felette szomorú. A fuvar- s napdíj kiszolgáltatása mellett sem volt valami nagy élénkég az egye-

*) A szebenmegyei tanítótestület fölszólítására tisztelettel kérem a tanügyi lapok és folyóiratok t. szerkesztőseit, hogy sziveskedjenek e felhívást becses lapjukban közé tenni. Szerk.

sületek életében. Mi lesz ezután? Teljes hanyatlás fog beállani természetesen a népnevelés kárára.

Nagy-Szeben, 1887. február 4-én. **)

Láng Mihály,
t. egyesületi elnök.

Lubinszky Emília,
t. egyesületi jegyző

VEGYESEK

— Gáspár jubileum. Gáspár János alsófehérmegyei kir. tanfelügyelő úr tervezett jubileumát, melylyel a tanfelügyelők szándékozták megtisztelni nagyérdemű veterán társukat a mult nyáron az erdélyrészi közművelődési egyesület közgyűlése alkalmával, de szándékukat a jubileumi előkészületek elintézésével megbízott néhai Váradi Károly hirtelen közbe jött halála miatt nem hajhatták végre, mint teljesen megbízható forrásból értesültünk, a jövő nyáron fogják megtartani S.-Szt. Györgyön az említett közművelődési egyesület közgyűlése alatt. Az ünnepély hátralévő részének a végrehajtására Szeremley Lajos háromszékmegei és Koós Ferencz brassómegei tanfelügyelők vállalkoztak, a kik kétségkívül leginkább megfelelhetnek a feladatnak, mivel részint a jubileum helyén, részint közvetlen közelében van a tartozkodási helyök. Megvagyunk győződve, hogy az ünnepély teljesen méltó lesz úgy a megtisztelendő férfiú általános ismert kiváló érdemeihez, mint az ünnepélyt rendezők testületéhez.

— Ujabb állami iskola nyitására felette kedvező alkalom kínálkozik meggyónk területén, a kir. tanfelügyelőség azonnal megtette a szükséges lépéseket ez irányban felsőbb helyen, de kívánt eredmény nélkül, mert a vallás és közoktatási miniszterium válaszában határozottan kijelentette, hogy erre az ügyre vonatkozólag a mult évben kiadott tiltó rendeletét még ez idő szerint érvényben tartja.

— Az előbbi hírünkkel kapcsolatban, mintegy szomorú folytatásúl, szükségesnek tartjuk t. olvasóink tudomására hozni azt a tényt, hogy a tanítói gyűlésekre az uti költséget és a napi díjat a folyó évben sem utalványozzák felsőbb helyen.

— Kápolnai József helybeli tanítóképző intézeti tanárt a nm. vallás és közoktatási minisztérium felfüggesztette közelebbről állásától. A felfüggesztés következtében megüresedett helyet óra adó tanárokkal töltötték be egyelőre a folyó tanév végéig.

— Lelkészek, tanítók és a népfölkelés. A népfölkelésről szóló törvénycikkben nem lévén külön intézkedés a lelkészekre nézve, a minisztertanács határozatilag kimondotta, hogy a lelkészeket tényleges szolgálatra nem fogják kötelezni. A néptanítókat a tényleges szolgálat alól nem mentik fel ugyan, de abban a kedvezményben részesítik őket, hogy a szolgálatot működési, nem születési helyökön fogják teljesíteni, miről az illető hatóságok fognak gondoskodni. A vallás és közoktatási miniszterium a tanfelügyelőségek útján intézkedett arra nézve, hogy a népfölkelés alól fölmentés

**) É felhívást február 12-éről keltezve küldötték be a szerkesztőséghez, a mely a lap mult számának a megjelenése után kapta meg. Innen van a nagy késedelem. Szerk.

czéljából tegyenek fölterjesztést azokra a tanítókra nézve, a kik nélkülözhetlenek állásukban.

— A községi iskolák jellegének az átváltoztatása ügyében egy felmerült eset alkalmából azt az elvi határozatot hozta a vallás és közoktatási miniszterium, hogy azok a községi iskolák, a melyek államsegélyben részesültek, jellegüket csakis abban az esetben változtathatják meg, ha a nyert segélyt visszafizetik az állampénztárba s mindaddig, a míg ezt nem teljesítik, községi jellegükben megmaradnak.

— Fehér táblák használata az iskolában. A palatáblák helyett, melyek ellen úgy paedagogikai, mint egészségügyi tekintetben sok alapos és figyelmen kívül egyáltalán nem hagyható panaszt lehetett hallani rég óta, Németországban új táblákat használnak, a melyek az írás tanítása céljának teljesen megfelelnek és a bírálókat minden tekintetben kiállják. Wenczel Pülöp, mainzi táblakészítő, gondoskodik az új táblák előállításáról, a melyre szabadalmat nyert. E táblákat vasból készítik és vékony, fehér zománcz-réteggel vonják be. Az alapszín fehér, a vonalozás kék, és a vonalak nem kopnak le könnyen. A tábla egyik oldala betűk, a másik pedig számok írására szolgál. A betűk írására szolgáló oldalon jobbra dülő segéd vonalak vannak, a melyek a betűk düléséhez adják meg a kellő irányt. A tábla kerete teljesen olyan, mint a palatábláé. Az íróeszköz palavessző alakú írón, a melynek az a nagy előnye van a palavessző felett, hogy nagy könnyűséggel, minden nagyobb nyomás nélkül, írhatnak vele a gyermekek. A tábla tisztítása szivacsosal történik. E tábláknak a mi iskoláinkban leendő alkalmazása annyiban jár nehézséggel, a mennyiben egyedül a feltalálónak van szabadalma ilyen táblák gyártására, nekünk pedig hazafiúi kötelességünk hazai iparosoktól szerezni be taneszközünket. E bajon azonban könnyen lehetne segíteni, mert a feltaláló hajlandónak nyilatkozott Ausztria-Magyarországra vonatkozó szabadalmi jogát bármelyik magyar iparosnak eladni. Ha vállalkozó akad a szabadalmi jog megszerzésére, mi sem fog utjában állani, hogy az említett új táblákat hazai iparostól szerezzék be iskoláink.

— Az Eötvös-alap vagyona összesen 25,353 frt. 63 kr., mely összegből 23,653 frt. 63 krt pénztárilag kezelnek, 1,700 frtot pedig alapító levelék biztosítanak. Az alap egész vagyona, hozzá számítva a fennebbi összeghez az 1887-ik évi 3,179 frt. 9 kr. tiszta bevételt, jelenleg 28,532 frt 72 krt tesz. Van az alapnak ezen kívül még mintegy 3500 frt. névértékű könyve is könyvkereskedésben.

— Adatok Európa nagyobb államainak a műveltségi állapotáról. Az európai nagyobb államok műveltségi állapotáról a következő érdekes, statisztikai adatokat közölhetjük. 100 egyén közül olvasni tud: Németországban 94, Ausztriában 88, Angliában 91, Franciaországban 88, Olaszországban 74, Spanyolországban 69 és Oroszországban 53; olvasni, írni és számolni tud: Németországban 89, Angliában 81, Franciaországban 77, Ausztriában 75, Olaszországban 63, Spanyolországban 49 és Oroszországban 39; idegen nyelven beszélni: Németországban 69, Ausztriában 61, Angliában 34, Franciaországban 29, Olaszországban 28, Spanyolországban 13 és Oroszországban 23; a klasszikus művekben jár-

tas: Németországban 32, Angliában 21, Franciaországban 20, Olaszországban 17, Ausztriában 13, Spanyolországban 7 és Oroszországban 2.

— A keleti szembetegség, melynek gyors terjedése miatt Kolozsmegyében a Kalotaszegen több iskolát be kellett szüntetni ideiglenesen, erélyes közigazgatási és egészségügyi eljárás következtében ma már nem csak tovább nem terjed, hanem hovatovább mind inkább szűnik. A javulás már annyira haladt, hogy B.-Hunyadon, hol több száz tanuló szenvedett az említett betegségben, e hó elején megkezdették a tanítást.

— Az országos tanszermúzeum bizottsága a felsőbb nép- és polgáriskolák céljaira ásvány-, kőzet- és földtani gyűjteményt állított össze. A fiú és leány iskolák számára külön-külön van összeállítva gyűjtemény, amannak az ára 145 frt, ennek pedig 135 frt. E gyűjtemények megszerzését a vallás és közoktatási miniszterium ajánlja az említett múzeum bizottságának a véleménye alapján.

— A néhai Váradi Károly tanfelügyelő emlékének megörökítésére adakoztak: (I. közlemény). Bányai Lajos tanító (Mákó) 5 frt. Ilkovits Sámuel tanító 2 frt. Molnár József tanító 1 frt. Horovitz Sámuel 5 frt. Hitelbank 5 frt. Kisegítő pénztár 5 frt. Takarékpénztár 5 frt. Br. Bánffy Dánielné 2 frt. Hutflesz Károlyné 3 frt. Stein Gábor 2 frt. Szathmári Elek 1 frt. Szilvássy Miklósné 2 frt. Összesen 38 frt. Fogadják a nemes szívű adakozók a bizottság hálás köszönetét. Kolozsvárt, 1887. február 18-án. *Elek Gyula*, biz. pénztárnok.

— A kolozsvári ref. egyházközség képviselőtestülete folyó évi február hó 27-én tartott ülésében igen üdvös határozatokat hozott, a melyek arra céloznak, hogy a népiskolák hiányán és a meglévők túltömöttségén segítsenek. E határozatok a következők: 1. A belfarkasutczai leányiskola helyére egy emeletes díszes iskolai helyiséget emelnek. 2. A hidelvei népiskolát, a mely szűk volta miatt nem felel meg a célnak, kiépítik és egy segéd tanítói állást szerveznek ez iskolánál. 3. A szénutczai gyermekkert mellé népiskolát állítanak fel. Elismerést érdemel az egyházközség a tanügy ezen áldozatkész fejlesztéseért.

— A főváros közoktatási statisztikája. Az újabb hivatalos kimutatás szerint hazánk fővárosában a tankötelesek száma 28,732 fiú és 29,303 leány; összesen 58,035 gyermek. Közülök 38,249 a mindennapi, 19,786 pedig az ismétlő iskolába köteles járni. Tényleg azonban nem jár iskolába 11,903. A fővárosi iskolák száma 209, melyek közül 133 elemi, 1 felső népiskola, 17 polgári iskola, 7 kereskedelmi, 8 ipariskola, 42 kiseddévó és 1 szeretetház.

— A tanügyi lapok száma hazánkban 1886. év végén összesen 55 volt, magyar nyelven megjelent 41, német nyelven 4, tót nyelven 5 és román nyelven 5.

TARTALOM: Felsőbbrendű nevelést leányainknak! *Boros György*. — Alsófehérmegye népoktatási állapota 1885/6. tanévben. *Gáspár János*, kir. tanfelügyelő. — Vitatételek az irvoalvasás köréből. *Szentgyörgyi Lajos*. — Egyesületi élet. — Vegyeesk.